

Oświadczenia majątkowe

<https://oswiadczeniamajatkowe.cba.gov.pl/om/stan-prawny-oswiadczen-majatko/jawnosc/14281,Jawnosc-oswiadczen-majatkowych.html>
16.01.2025, 00:35

Jawność oświadczeń majątkowych

Przepisy zawarte w ustawach obligujących osoby pełniące funkcje publiczne do składania oświadczeń majątkowych, są odmienne względem siebie i niespójne również w zakresie załączników, jakie zobowiązane są dołączyć do oświadczenia niektóre grupy zawodowe.

Do oświadczenia według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, osoby składające oświadczenie na podstawie ustaw samorządowych, a także posłowie i senatorowie, posłowie do Parlamentu Europejskiego oraz członkowie zarządu powszechnego towarzystwa funduszy emerytalnych, zobowiązani są dołączyć kopię rocznego zeznania podatkowego (PIT). W stosunku do pozostałych grup zawodowych, taki obowiązek nie istnieje.

Osoby zobligowane do składania oświadczeń o stanie majątkowym na podstawie ustaw samorządowych są zobowiązane, dodatkowo do pierwszego oświadczenia majątkowego dołączyć informację o sposobie i terminie zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli prowadziły ją przed dniem wyboru.

Z uwagi na fakt, iż obowiązujące przepisy nie regulują elektronicznego systemu składania oświadczeń majątkowych, składane są one w formie papierowej. Oświadczenie nie musi być złożone bezpośrednio osobie dokonującej analizy oświadczenia. Jeśli oświadczenia nie składa się bezpośrednio do rąk podmiotu dokonującego analizy, należy złożyć je w zamkniętej kopercie zaadresowanej na ten podmiot z adnotacją „nie otwierać” albo „do rąk własnych”. Jest to związane z faktem, iż nie wszystkie informacje ujawnione w oświadczeniu są jawne.

Jawność oświadczeń majątkowych wiąże się z realizacją konstytucyjnej zasady obywatelskiego prawa do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne, wyrażonej w art. 61 ust. 1 Konstytucji RP. Obowiązujące regulacje prawne różnicują jednak zakres oświadczeń majątkowych, których treść podlega ujawnieniu.

Art. 10 ust. 3 ustawy antykorupcyjnej, wskazuje, że informacje zawarte w

oświadczeniach o stanie majątkowym osób zobligowanych do składania oświadczeń ww. ustawą, z wyjątkiem oświadczenia złożonego przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, wiceprezesów Narodowego Banku Polskiego oraz osoby o których mowa w art. 2 pkt 6d ww. ustawy antykorupcyjnej stanowią tajemnicę prawnie chronioną i podlegają ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” określonej w przepisach o ochronie informacji niejawnych, chyba że osoba, która złożyła oświadczenie, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba uprawniona do odebrania oświadczenia może je ujawnić, pomimo braku zgody składającego oświadczenie. Natomiast informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym złożonym przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, wiceprezesów Narodowego Banku Polskiego oraz osoby o których mowa w art. 2 pkt 6d ustawy antykorupcyjnej są jawne, także co do imienia i nazwiska, z wyjątkiem danych adresowych, informacji o miejscu położenia nieruchomości, a także informacji umożliwiających identyfikację ruchomości osoby składającej oświadczenie.

Generalna zasada jawności obowiązuje w odniesieniu do oświadczeń o stanie majątkowym składanych na podstawie ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, wszystkich trzech ustaw samorządowych oraz ustawy o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z powyższymi aktami prawnymi, informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym są jawne, oczywiście z wyłączeniem informacji o adresie zamieszkania oraz o miejscu położenia nieruchomości. Jawne informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym przez posłów (w tym posłów do Parlamentu Europejskiego) i senatorów są podawane do wiadomości publicznej odpowiednio przez Marszałka Sejmu albo Marszałka Senatu w formie zapisu elektronicznego, natomiast jawne informacje zawarte w oświadczeniach majątkowych osób zobowiązanych do składania oświadczeń ustawami samorządowymi, są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej.

Zasada jawności obowiązuje także w odniesieniu do oświadczeń o stanie majątkowym składanych przez sędziów, dyrektorów sądów i ich zastępców, a także prokuratorów, komorników sądowych oraz sędziów sądów wojskowych. Informacje zawarte w ww. oświadczeniach są jawne także co do imienia i nazwiska, z wyjątkiem danych adresowych, informacji o miejscu położenia nieruchomości, a także informacji umożliwiających identyfikację ruchomości. Jednakże na wniosek ww. osób, w uzasadnionych przypadkach, tj. jeżeli ujawnienie informacji zawartych w oświadczeniach mogłoby powodować zagrożenie dla składającego oświadczenie lub osób dla niego najbliższych, ustawodawca umożliwił objęcie informacji zawartych w tych oświadczeniach ochroną przewidzianą dla informacji niejawnych o klauzuli

tajności „ZASTRZEŻONE”, określoną w przepisach ustawy o ochronie informacji niejawnych. Prawo takie posiadają: w przypadku sędziego, dyrektora sądu, zastępcy dyrektora sądu oraz sędziego sądu wojskowego - podmioty uprawnione do odebrania oświadczenia, w przypadku prokuratora - prokurator przełożony, a w przypadku komornika - prezes właściwego sądu apelacyjnego. Do zniesienia tej klauzuli uprawniony jest Minister Sprawiedliwości, a w przypadku oświadczenia majątkowego komornika - również prezes właściwego sądu apelacyjnego. Jawne informacje zawarte w oświadczeniach o stanie majątkowym podmiot uprawniony do odebrania oświadczenia udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej, nie później jednak niż do dnia 30 czerwca każdego roku.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi, nie podlegają ujawnianiu oraz publikowaniu oświadczenia majątkowe określonych grup zawodowych z uwagi na charakter wykonywanych przez nich czynności służbowych. Wyłączenie to dotyczy funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Ochrony Państwa, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej, żołnierzy zawodowych, strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz funkcjonariuszy Krajowej Administracji Skarbowej. Informacje zawarte w oświadczeniach tych osób stanowią tajemnicę prawnie chronioną i podlegają ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „ZASTRZEŻONE” (w przypadku informacji zawartych w oświadczeniach funkcjonariuszy Służby Więziennej - tajemnicę służbową), określonej w przepisach o ochronie informacji niejawnych, chyba że osoba, która złożyła oświadczenie, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie. Wyjątek stanowią oświadczenia o stanie majątkowym Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego i jego zastępców, Komendanta Służby Ochrony Państwa oraz jego zastępców, osób pełniących funkcje organów Policji, osób pełniących funkcje organów Państwowej Straży Pożarnej, a także osób pełniących funkcję organu Straży Granicznej. Oświadczenia te publikowane są bez ich zgody, z wyłączeniem danych dotyczących daty i miejsca urodzenia, numeru PESEL, miejsca zamieszkania i położenia wskazanych w oświadczeniu nieruchomości. Warto zauważyć, że ustawowy termin obligujący do publikacji ww. oświadczeń nie jest jednolity - ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym precyzuje 7-dniowy termin (od dnia ich złożenia), w którym należy umieścić ww. oświadczenia w Biuletynie Informacji Publicznej, ustawa o Państwowej Straży Pożarnej 14-dniowy termin, natomiast ustawy o: Służbie Ochrony Państwa, Policji oraz Straży Granicznej w ogóle nie precyzują, w jakim terminie posiadane oświadczenia majątkowe należy umieścić w BIP.

Nie podlegają ujawnieniu i publikowaniu również informacje zawarte w oświadczeniach o stanie majątkowym członków zarządu powszechnego towarzystwa funduszy emerytalnych, które stanowią tajemnicę prawnie chronioną i podlegają ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „ZASTRZEŻONE”, określonej w przepisach o ochronie informacji niejawnych, chyba że osoba, która

złożyła oświadczenie, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie.

Warto zaznaczyć, że w dość nietypowy sposób do tematu jawności oświadczeń podchodzi ustawa o Obronie Ojczyzny, która przewiduje prawo ujawnienia przez Ministra Obrony Narodowej, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, oświadczenia o stanie majątkowym żołnierza zawodowego, pomimo braku zgody składającego oświadczenie.

Reasumując informacje dotyczące jawności składanych oświadczeń należy wskazać, że jawne informacje zawarte w oświadczeniach majątkowych powinny być, co do zasady, umieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej. Zgodnie z art. 23 ustawy o dostępie do informacji publicznej: „Kto, wbrew ciężącemu na nim obowiązkowi, nie udostępnia informacji publicznej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”. Większość aktów prawnych nie precyzuje jednak, w jakim terminie posiadane oświadczenia majątkowe należy umieścić w Biuletynie Informacji Publicznej. Nie jest też określone, po jakim czasie oświadczenia majątkowe można z niego usunąć.